

הלכות ערכים וחרמים פרק ז

א. ההקדשות אין פוֹדִין אותן לא בקרקעות, ולא בעבדים שהרי הקשו לקרקעות, ולא בשטרות שאין גופן ממון: שנאמר "ונתן את-הכסף" (ראה ויקרא כז, כג). אחד הכסף, ואחד שאר המטלטלין ששווין כסף; ואפלו סבין.

ב. כל הפודה קדשיו, מוסיף חמש; ואחד המקדיש עצמו, או אשתו, או היורש מוסיפין חמש כמו שבארנו. ואף החמש, לא יהיה אלא מן המטלטלין. והחמש שמוסיף הרי הוא כהקדש עצמו, ודין אחד להם.

ג. הפודה קדשיו, אין החמש מעכב; אלא מאחר שנתן את הקרן יצא הקדש לחלין, ומתיר להנות בו. ומדברי סופרים שאסור לו להנות, עד שיתן החמש שמה יפגע, ולא יתן; אבל בשבת מפני ענג שבת, התירו לו לאכל, ואף על פי שעדין לא נתן החמש, והרי הגזברין תובעין אותו.

ד. קדשי מזבח שנפל בהן מום, ונפדו אם פדה המקדיש עצמו, מוסיף חמש כשאר ההקדשות; והמקדיש שפדה לעצמו, הוא שמוסיף חמש, לא המתכפר בה, שפדאה. והקדש ראשון, הוא שחייב בהוספת חמש; אבל הקדש שני, אינו מוסיף עליו חמש: שנאמר "ואם-המקדיש יגאל, את-ביתו: ויסף חמישית כסף-ערכו, עליו" (ויקרא כז, טו) המקדיש, לא המתפס.

ה. לפיכך אם חלל בהמה על בהמה שניה, בין בקדשי בֶּדֶק הבית, בין בקדשי מזבח שנפל בהן מום, או שהמיר בקדשי מזבח שנפל מום בהן כשהוא פודה את השניה שחלל עליה או את התמורה, לעצמו אינו מוסיף חמש.

ו. המפריש אשם להתכפר בו, ונפל בו מום, והוסיף עליו חמש וחללו על בהמה אחרת, ונתכפר באשם אחר, ונתקה הבהמה שחלל עליה לרעה כמו שיתבאר במקומו הרי היא ספק אם מוסיף עליה חמש, הואיל והיא קרבן עולה והרי היא גוף אחר וקדשה אחרת, או אינו מוסיף עליה חמש, מפני שהיא באה מבוטח הקדש הראשון שכבר הוסיף עליו חמש.

ז. קדשי בֶּדֶק הבית, אין עושין תמורה שלא דנה תורה בתמורה, אלא בקדשי מזבח. כיצד: היו לפניו בהמת חלין ובהמת קדשי בֶּדֶק הבית, ואמר זו חליפת זו, או זו תמורת זו לא אמר כלום. אבל אם אמר הרי זו תחת זו, או הרי זו מחללת על זו דבריו קיימין; ויצאת הבהמה הראשונה לחלין, ונתפסה השניה.

ח. אחד קדשי בֶּדֶק הבית, ואחד קדשי מזבח שנפל בהן מום אין פוֹדִין אותן לכתחלה, אלא בשוייהן; ואם עבר וחללן על פחות משוייהן, אפלו הקדש שווה מאה דינר שחללו על שווה פרוטה הרי זה פדוי ויצא לחלין, ומתיר להנות בו. ומדברי סופרים שהוא צריך חקירת דמים, וחייב להשלים את דמיו.

ט. כיצד: היתה לו בהמת קדשי מזבח שנפל בה מום, והרי היא שווה עשרה, ובהמת חלין ששווה חמשה, ואמר הרי זו מחללת על זו הרי זו נפדית, ויצאת לחלין; אבל צריך להשלים החמשה.

י. וכן אם היתה הבהמה הראשונה קדשי בֶּדֶק הבית הרי זו יצאת לחלין להגזז ולהעבד, ותכנס השניה תחתיה דין תורה;

אָבֵל מִדְּבָרֵיהֶם צָרִיךְ חֲקִירַת דָּמִים אִם הִיָּתָה זֶה שְׁחָלָל עָלֶיהָ שׁוּוֹה, אוֹ יִשְׁלִים דְּמִיָּה.

יא. שָׁמוּ אוֹתָהּ שְׁלוּשָׁה, וְאָמְרוּ שֶׁזֶּה בְּדְמִיָּה אֶפְלוּ בָּאוּ אַחֵר כֵּן מֵאָה וְאָמְרוּ שְׁלֹהֶקֶדֶשׁ הִיָּתָה יָפָה, אֵינּוּ חוֹזֵר: הוֹאִיל וְחֲקִירַת הַדָּמִים מִדְּבָרֵיהֶם, לֹא הִחְמִירוּ בָּהּ. אָבֵל אִם שָׁמוּ אוֹתָהּ שְׁנַיִם, וּבָאוּ שְׁלוּשָׁה וְאָמְרוּ שֶׁהוֹנָה הֶקֶדֶשׁ בְּכָל שֶׁהוּא חוֹזֵר.

יב. אֵין פּוֹדִין אֶת הַהֶקֶדֶשׁ אַכְסָרָה, אֲלֹא בְּחֲקִירַת דָּמִים כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ; וְאִם פָּדָה, יָד הַהֶקֶדֶשׁ עַל הָעֲלִיוֹנָה. כִּיצַד: פָּרָה זֶה תַּחַת פָּרָה זֶה שְׁלֹהֶקֶדֶשׁ, טְלִית זֶה תַּחַת טְלִית זֶה שְׁלֹהֶקֶדֶשׁ הֶקֶדֶשׁ פָּדוּי, וְיָד הַהֶקֶדֶשׁ עַל הָעֲלִיוֹנָה: אִם הִיָּתָה הַשְּׁנִיָּה יָפָה מִן הָרֵאשׁוֹנָה בְּיוֹתֵר, לֹקַחְחִין אוֹתָהּ הַגּוֹזְבֵּרִין וְשׁוֹתֵקִין; וְאִם אֵינָה יָפָה מִשְׁלִים אֶת הַדָּמִים כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ, וּמוֹסִיף חֲמֵשׁ.

יג. אָבֵל אִם אָמַר טְלִית זֶה בְּעֶשֶׂר סְלָעִים תַּחַת טְלִית שְׁלֹהֶקֶדֶשׁ, וּפָרָה זֶה בְּעֶשֶׂר סְלָעִים תַּחַת פָּרָה שְׁלֹהֶקֶדֶשׁ אֶפְלוּ הִיָּתָה פָּרָה שְׁלֹהֶקֶדֶשׁ שׁוּוֹה חֲמֵשֶׁה וְשָׁלוּ עֲשָׂרָה, הֲרִי זֶה מוֹסִיף חֲמֵשׁ וְנוֹתֵן שְׁנֵי סְלָעִים וּמַחְצָה: שֶׁהֲרִי בְּדָמִים קְצוּבִים פָּדָה. וְשְׁנִיָּה, אֵינָה טְעוֹנָה חֲמֵשׁ כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ.

יד. הַפּוֹדָה מִיַּד הַהֶקֶדֶשׁ מִשְׁךְ בְּמָנָה, וְלֹא הִסְפִּיק לָתֵן הַדָּמִים עַד שֶׁעָמַד בְּמֵאֲתַיִם נוֹתֵן מֵאֲתַיִם: שֶׁנֶּאֱמַר "וְנָתַן אֶת-הַכֶּסֶף, וְקָם לוֹ" (ראה ויקרא כז, יט; ויקרא כז, כג), בְּנִתְיֵנֶת הַכֶּסֶף הוּא שָׁלוּ.

טו. מִשְׁכּוֹ בְּמֵאֲתַיִם, וְלֹא הִסְפִּיק לָתֵן אֶת הַדָּמִים עַד שֶׁעָמַד בְּמָנָה נוֹתֵן מֵאֲתַיִם: לֹא יִהְיֶה כּוֹחַ הַדִּיּוּט חֲמוּר מְכּוּחַ הֶקֶדֶשׁ, וְהֲרִי קָנָה בְּמִשְׁכָּה וְנִתְחַיֵּב בְּדָמִים.

טז. פָּדָה בְּמֵאֲתַיִם, וְנָתַן הַדָּמִים, וְלֹא הִסְפִּיק לְמִשְׁכּוֹ, עַד שֶׁעָמַד בְּמָנָה כִּבְּרָ קָנָה בְּנִתְיֵנֶת הַכֶּסֶף; וּמוֹשֵׁךְ אֶת שָׁלוּ, וְזָכָה הַהֶקֶדֶשׁ בְּמֵאֲתַיִם.

יז. פָּדָהוּ בְּמָנָה, וְנָתַן הַדָּמִים, וְלֹא הִסְפִּיק לְמִשְׁכּוֹ, עַד שֶׁעָמַד בְּמֵאֲתַיִם מֵהַ שְׁפָדָה פָּדוּי, וְאֵינּוּ נוֹתֵן אֲלֹא הַמָּנָה שֶׁכִּבְּרָ נָתַן: וְאֵין אוֹמְרִין כָּאֵן, לֹא יִהְיֶה כּוֹחַ הַדִּיּוּט חֲמוּר מְכּוּחַ הֶקֶדֶשׁ שֶׁאֶפְלוּ הַהַדִּיּוּט אֵינּוּ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ, עַד שֶׁיִּקְבֹּל מִי שֶׁפָּרַע כְּמוֹ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּמִקּוּמוֹ; וְאֵין הַהֶקֶדֶשׁ רָאוּי לְקַבֵּל מִי שֶׁפָּרַע.

יח. הַמְּקַדֵּשׁ כָּל נִכְסָיו, וְהִיָּתָה עָלָיו כְּתַבַּת אִשָּׁה, אוֹ שְׁטָרִי בְּעָלֵי חוֹבוֹת אֵין הָאִשָּׁה יְכוּלָה לְגַבּוֹת כְּתַבַּתָּהּ מִן הַהֶקֶדֶשׁ, וְלֹא בַּעַל חוֹב אֶת חוֹבוֹ: שֶׁהַהֶקֶדֶשׁ מִפְּקִיעַ הַשְּׁעָבוֹד שֶׁקָּדַם.

יט. אָבֵל כְּשִׁימְכֹר הַהֶקֶדֶשׁ הַקָּרָקַע שָׁלוּ, וְתִצָּא הַשְּׁדָה לְחָלִין יֵשׁ לְבַעַל חוֹב וְלֹאִשָּׁה לְגַבּוֹת מִן הַפּוֹדָה, שֶׁהֲרִי שְׁעָבוֹדָה עוֹמֵד עַל קָרָקַע זֶה. הֵא לָמָּה זֶה דּוּמָה, לְשָׁנֵי לְקוֹחוֹת שְׁכַתְּבָה לְרֵאשׁוֹן דִּין וּדְבָרִים אֵין לִי עֲמָךְ, וּמִכֹּר לְשָׁנֵי שְׁהִיא טוֹרֶפֶת מִן הַשְּׁנִי.

כ. וְכִיצַד פּוֹדִין קָרָקַע זֶה הָאִישׁ: מִשְׁבִּיעִין אֶת הָאִשָּׁה אוֹ בְּעָלֵי חוֹבוֹת תַּחֲלָה, בְּדֶרֶךְ כָּל הַבֹּא לְפָרַע מִנִּכְסִים מִשְׁעָבָדִים; וְאַחֵר כֵּךְ מִכְרִיזִין עָלֶיהָ שְׁשִׁים יוֹם בִּבְקָר וּבְעֶרֶב, כְּמוֹ שֶׁבִּאֲרָנוּ, וְאוֹמְרִין כְּמָה אָדָם רוֹצֶה לָתֵן בְּשָׁדָה זֶה, עַל מְנַת לָתֵן לָאִשָּׁה כְּתַבַּתָּהּ וּלְבַעַל חוֹב אֶת חוֹבוֹ.

כא. וְאַחֵר שֶׁפּוֹדִין אוֹתָהּ, וְלוֹקַח אוֹתָהּ הַלוֹקַח אֶפְלוּ בְּדִינָר כְּדִי שֶׁלֹא יֵאמְרוּ הֶקֶדֶשׁ יוֹצֵא בְּלֹא פְדִיּוֹן חוֹזֵר הַפּוֹדָה וּמִגְבָּה לָאִשָּׁה

כַּתְּבָתָהּ אוֹ לְבַעַל חוֹב אֶת חוּבוֹ, וְאָפְלוּ הָיָה הַחוֹב מֵאָה וְהַשְּׁדָה שׁוֹוֶה תַּשְׁעִים: עַל מִנַּת כֶּךָ פּוֹדֶה אוֹתָהּ, הַרוּצָה לְפִדּוּתָהּ.

כב. אָבֵל אִם הָיָה הַחוֹב שְׁנַיִם בְּדַמֵּי הַשְּׁדָה, כַּגֹּן שֶׁהֵיְתָה שׁוֹוֶה מֵאָה וְיֵשׁ עָלָיו חוֹב וּכְתַבְתָּ אִשָּׁה מֵאֲתִים אֵין פּוֹדִין אוֹתָהּ עַל מִנַּת לַתֵּן הַחוֹב אוֹ הַכְּתָבָה, אֲלֹא פּוֹדִין אוֹתָהּ סֶתֶם: שָׂאֵם הִתְנוּ לַתֵּן, אֵינָה נִפְדִּית כָּלֵל.

כג. הַמְקַדֵּשׁ כָּל נִכְסָיו, וְאַחֵר כֶּךָ גֵּרַשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, וְגָבַת כְּתַבְתָּהּ מִן הַפּוֹדֶה מִיד הַהֶקְדֵּשׁ אֵינָה גּוֹבֶה עַד שִׁידִירְנָה הִנָּאָה, שְׂמָא קְנוּנִיָּה עָשׂוּ עַל הַהֶקְדֵּשׁ; וְאֵין אוֹמְרִין אֲלוֹ רָצָה הָיָה אוֹמֵר בְּטַעוֹת הַקִּדְשָׁתִי, וְיִשְׁאֵל עַל הַקִּדְשׁוֹ לְחֹכֶם וְהָיָה חוֹזֵר לוֹ. וְכֵן אֵינוֹ נֶאֱמָן לוֹמֵר אַחֵר שֶׁהַקִּדְשׁ, מִנָּה לְפָלוּנִי חוֹב עָלַי, אוֹ כָּלִי זֶה שֶׁלְּפָלוּנִי הוּא שְׂמָא יַעֲשׂוּ קְנוּנִיָּה עַל הַהֶקְדֵּשׁ; וְאָפְלוּ הָיָה שְׁטֵר בְּיַד בַּעַל חוֹב, אֵינוֹ גּוֹבֶה עַל פִּי זֶה אֲלֹא כְּדֶרֶךְ שְׁגוּבִין כָּל בַּעֲלֵי חוֹבוֹת כִּמוֹ שֶׁבֶּאֱרָנוּ.

כד. בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּבָרִיא. אָבֵל חוֹלָה שֶׁהַקִּדְשׁ כָּל נִכְסָיו, וְאָמַר בְּשַׁעָה שֶׁהַקִּדְשׁ מִנָּה לְפָלוּנִי בְּיַדִּי נֶאֱמָן: שְׂאֵין אָדָם עוֹשֶׂה עֲרָמָה עַל הַהֶקְדֵּשׁ בְּשַׁעַת מִיתָתוֹ, וְחוּטָא לְאַחֲרִים שֶׁהָרִי הוּא הוֹלֵךְ לָמוּת. לְפִיכָךְ אִם אָמַר תָּנוּ אוֹתָהּ לוֹ, נוֹטֵל בְּלֹא שְׁבוּעָה; וְאִם לֹא אָמַר תָּנוּ, אֵין נוֹתֵנִין לוֹ, אֲלֹא אִם כֵּן הָיָה בְּיָדוֹ שְׁטֵר מְקִיָּם, הָרִי זֶה נוֹטֵל מִן הַהֶקְדֵּשׁ מִפְּנֵי הַצּוּאָה. וְאִם אַחֵר שֶׁהַקִּדְשׁ אָמַר תָּנוּ אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, אֲלֹא הָרִי הוּא כְּשֶׁאֵר בַּעֲלֵי חוֹבוֹת: אִם נִתְקַיֵּם שְׁטֵרוֹ נִשְׁבַּע וְגּוֹבֶה מִן הַפּוֹדֶה, לֹא מִן הַהֶקְדֵּשׁ.

כה. מִי שִׁיָּצָא עָלָיו קוֹל שֶׁהַפְּקִיר אֶת נִכְסָיו, אוֹ הַקִּדְשֵׁן, אוֹ הַחֲרִימָן אֵין חוֹשְׁשִׁין לוֹ, עַד שֶׁתְּהִיָּה שֵׁם רֵאִיָּה בְּרוּרָה.